Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2016-08-10

LS 2015-1506

Landstingsstyrelsen

Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Erika Ullberg (S) m.fl. har till landstingsfullmäktige lämnat en motion om hälso- och sjukvårdens och tandvårdens roll i att tidigare upptäcka mäns våld mot kvinnor.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsrådsberedningens motivering

Med våld i nära relationer menar vi fysiska, psykiska och sexuella hot eller handlingar av eller mot närstående. Kvinnor, män och barn kan drabbas av detta våld. Barn kan även vara utsatta genom att de bevittnar våld och andra övergrepp. Våldet ökar ofta i samband med en separation.

Sedan år 2000 har över 200 kvinnor i Sverige dödats av närstående. Detta speglar tyvärr bara en bråkdel av det våld som förekommer i nära relationer. Det dödliga våldet är ofta kulmen på en lång period av hot och våld. Ofta har våldet varit känt av olika myndigheter, men de har inte alltid reagerat. Våld i nära relationer är en brottslig gärning som samhället måste reagera kraftfullt mot.

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar våldsutsatta kvinnor och barn stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är viktigt att samhället reagerar när barn eller vuxna utsätts för våld av närstående.

Under senare år har flera åtgärder inom detta område genomförts och lagstiftningen har förbättrats. Metoder har utvecklats och kompetensen har stärkts.

Ett exempel är att Länsstyrelsen i Stockholms län genomfört en särskild utbildningssatsning riktad mot socialtjänsten. Socialstyrelsen har även gett ut tre viktiga dokument om sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. De innehåller vilken kunskap som behövs och det finns en handledning om hur arbetet ska bedrivas i praktisk verksamhet. En statlig utredning kom år 2015 med förslag om nationell strategi om mäns våld mot kvinnor.

Det är också angeläget att utveckla arbetet mot det hedersrelaterade förtrycket och våldet. Det är ofta ett osynliggjort problem som drabbar många unga kvinnor, men även män. För att lyckas med detta arbete måste olika myndigheter och organisationer samverka.

I Stockholms läns landsting finns sedan år 2005 ett *Handlingsprogram för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor*. Det har resulterat att ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer inrättats. Kunskapscentrum har som främsta uppdrag att genomföra kompetenshöjande insatser för personal inom hälso- och sjukvården samt tandvården när det gäller våld i nära relationer. Det sker genom utbildningar och genom att information finns på olika webbplatser. Utvecklingsarbete bedrivs också. Under hösten år 2016 kommer ett projekt att starta som rör dokumentation i patientjournaler av våld i nära relationer.

Kunskapscentrum ingår även i ett flertal nätverk. Ett sådant nätverk är Operation Kvinnofrid i Stockholms län där flera olika myndigheter och organisationer finns med. En övergripande målsättning för arbetet är att ingen i Stockholms län ska utsättas eller uppleva våld i nära relationer. Enligt den strategi som gäller fram till år 2020 ansvarar varje myndighet för att det finns kunskap och rutiner för att motverka våld i nära relationer. Det kan vara att bedriva ett aktivt förebyggande arbete, att det finns kunskap inom organisationen att identifiera risk för våld i nära relationer, att rätt insatser erbjuds den som utsatts, att det finns en tydlig struktur för samverkan mm.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 28 juli 2016
Motion 2015:43
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 21 juni 2016 med S-, MP- och V-ledamöternas muntliga reservationer samt MP-ledamöternas särskilda uttalande
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 10 maj 2016

Torbjörn Rosdahl

Anna Starbrink

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-07-28

LS 2015-1506

Handläggare:
Ingela Erneholm

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -08- 02
Dnr LS2015-1506
Rotel II

Landstingsstyrelsen

Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

Ärendebeskrivning

Erika Ullberg (S) m.fl. har till landstingsfullmäktige lämnat en motion om hälso- och sjukvårdens och tandvårdens roll i att tidigare upptäcka mäns våld mot kvinnor.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 28 juli 2016
Motion 2015:43
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 21 juni 2016 med
S-, MP- och V-ledamöternas reservationer samt
MP-ledamöternas särskilda uttalande
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 10 maj 2016

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Erika Ullberg (S) m.fl. har till landstingsfullmäktige lämnat en motion om hälso- och sjukvårdens och tandvårdens roll i att tidigare upptäcka mäns våld mot kvinnor. Motionärerna vill att hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag att ta fram policys för samverkan med kommunerna och riktlinjer för dokumentation i patientjournaler vid misstanke om våld.

Hälso- och sjukvården har redan i dagsläget skyldighet att ha rutiner för intern och extern samverkan enligt föreskrift från Socialstyrelsen (SOSFS 2014:4). Stockholms läns landstings Kunskapscentrum om våld i nära

relationer har ett projekt som startar under hösten 2016 som syftar till att ta fram och implementera riktlinjer för dokumentation i patientjournal vid våld i nära relationer.

Bakgrund
Motionärerna skriver att när våldsutsatta kvinnor söker hjälp är det oftast hos hälso- och sjukvården eller tandvården, vilka därför är viktiga i arbetet för att tidigt upptäcka kvinnovåld. Motionärerna föreslår därför att det ska tas fram riktlinjer för hur personalen inom hälso- och sjukvården ska ställa frågor om våld och att det även ska tas fram klargörande policys kring samverkan med kommunerna när våld upptäckts. Motionärerna föreslår också att det bör framgå i journalen om personalen misstänker våld även om kvinnan inte bekräftar det.

I Stockholms läns landsting finns sedan 2013 ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer vars främsta uppdrag är att bidra till kompetenshöjande insatser riktade till hälso- och sjukvården i syfte att upptäcka och bemöta personer utsatta för våld av en närstående. Kunskapscentrum om våld i nära relationer medverkar i ett flertal nätverk både nationellt och regionalt. Ett sådant är Operation Kvinnofrid (OPK) som etablerades för cirka 20 år sedan där flera myndigheter är representerade, bland annat Stockholms läns landsting.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har yttrat sig i ärendet.

Överväganden
Hälso- och sjukvården har redan i dagsläget skyldighet att ha rutiner för intern och extern samverkan enligt föreskrift från Socialstyrelsen (SOSFS 2014:4). Det ska också finnas rutiner för att handlägga patientärenden när det föreligger skyddade personuppgifter och för att dokumentera symptom och åtgärder i patientjournal.

Under 2014 utkom Socialstyrelsen med en vägledning för hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer (*Att vilja se, vilja veta och att våga fråga – vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet*) och de har även publicerat en handbok som stöd i arbetet att omsätta föreskrifter och allmänna råd i praktiken (*Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*).

En viktig uppgift för Kunskapscentrum om våld i nära relationer är att sprida information om hälso- och sjukvårdens och tandvårdens ansvar och

möjligheter utifrån övergripande riktlinjer och policyer. Ett projekt som planeras att påbörjas under hösten 2016 rör dokumentation i patientjournal om våld i nära relationer. Projektet syftar till att ta fram och implementera riktlinjer för dokumentation, det vill säga sökord, åtgärdskoder och möjlighet till delvis dold information när patientjournal görs åtkomlig via internet. Projektet beräknas vara klart under senare delen av 2017. Arbetet för att motverka våld i nära relationer bedrivs såväl i landstinget som nationellt för att samordnat skydda framförallt kvinnor och barn. De förslag till åtgärder som framförs i motionen behandlar sådana frågor där arbete pågår. Skäl för ytterligare uppdrag föreligger därför inte.

Mot bakgrund av detta anser förvaltningen att motionen ska anses vara besvarad.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Anne Rundquist
Tillförordnad landstingsdirektör

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

MOTION
2015-12-15

Ankom
Stockholms läns landsting
2015 -12- 15
Dnr LS2015-1506

2015:43

Motion av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

I skrivandets stund nalkas en fröjdefull jul - men inte för alla eftersom våldet mot kvinnor pågår året runt. Stödorganisationer för kvinnor konstaterar att trycket ökar över jul och nyår. Många kvinnor har det extra tufft i samband med julen och det gäller både psykiskt och fysiskt våld. Detta är ett stort misslyckande för vårt samhälle.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ, redovisar att anmälningarna om kvinnofridsbrott oförtrutet kommer in även under jul- och nyårshelgen. Detsamma gäller samtalen till Kvinnofridslinjen. Antalet samtal når sin kulmen just när storhelgerna är slut och vardagen tar vid. Deras tolkning av detta är att kvinnor, trots de många samtalen under storhelgen, står ut och tar kontakt när helgerna är över. Det skulle då tyda på att våldet ökar under jul och nyår.

Forskning visar att uppskattningsvis 16 procent av alla kvinnor i landet mellan 18 och 64 år har blivit misshandlade av en partner de har eller har haft en nära relation med. Det är mer än var sjätte kvinna som har eller har haft en nära relation. Räknar vi dessutom in dem som uppger att de blivit utsatta för psykiskt våld, sexuellt våld eller hot om våld från någon som de har eller haft en nära relation med stiger siffran till 46 procent, det vill säga nära hälften. Det är en skrämmande hög siffra när den enda acceptabla siffran är noll.

I den nyligen publicerade statliga utredningen om en Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) framgår dessutom att det inte är ovanligt att våld debuterar när kvinnan blir gravid eller under barnets första år. I forskningen konstateras också att övergrepp under graviditet ökar risken för att kvinnan dör av följderna av våldet. Därför är det särskilt viktigt att förebyggande arbete riktas till alla blivande och nyblivna föräldrar och att personalen på mödra- och barnhälsovårdcentralerna är välutbildade.

Vi har en moralisk skyldighet att markera och agera kraftfullt, både som enskilda individer och som förtroendevalda. Samhällets insatser behöver omfatta en rad olika områden och ett av de områden där mer kan och bör göras är i hälso- och sjukvården.

Operation kvinnofrid är en viktig samverkansstruktur i Stockholm med länsstyrelsen, polisen, kommunförbundet, Stockholms stad, Kriminalvården och landstinget.

Genom att använda och utveckla arbetet inom etablerade strukturer kan vi tillsammans nå ännu längre.

När våldsutsatta söker hjälp är det oftast hos hälso- och sjukvården eller tandvården som därför har viktiga funktioner i arbetet mot kvinnovåld. Utan rätt insatser riskerar en allvarlig situation att kvarstå eller förvärras. Socialdemokraternas mål är ett samhälle utan våld i nära relationer och ett delmål för att nå dit är att tidigare än idag upptäcka våld eller hot om våld.

Att personal inom hälso- och sjukvården ställer frågor om våld är ett sätt att tidigt upptäcka och identifiera kvinnor som utsätts. Många våldsutsatta kvinnor söker vård upprepade gånger både för akuta skador och kroniska symtom utan att den bakomliggande orsaken kommer fram. Personalen ska lyssna på svaren och beskrivningarna och ges bättre verktyg i hur de ska agera för att kunna hjälpa på bästa sätt. För det behövs tydliga processer och policydokument för att vårdpersonalen ska veta var de ska hänvisa en drabbad kvinna vidare och hur personalen ska hantera och journalföra den information de får. Här behövs mer informationsinsatser i landstinget. Där MVC, BVC, akutmottagningar och vårdcentraler har en central roll. Personalen inom hälso- och sjukvården har också en unik möjlighet att journalföra på ett sådant sätt att den enskilde, vården och rättsväsendet kan följa upp vad som hänt. Vi Socialdemokrater tycker också att det bör framgå i journalen om personalen misstänker våld även om kvinnan inte bekräftar det.

Socialdemokraterna anser att mer behöver göras för att stoppa våld mot kvinnor. Vi drivs av en vision om alla människors möjligheter och vilja att växa, att utnyttja sin fulla potential och kunna förverkliga sina livsdrömmar. Ett samhälle där alla ska kunna leva ett bättre liv, känna frihet och framtidstro. Våld i nära relationer är inte en del av ett sådant samhälle därför måste mer göras och det måste göras nu.

Med anledning av ovan föreslås:

Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen nämnden i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur personalen inom hälso- och sjukvården ska ställa frågor om våld

Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen nämnden i uppdrag att ta fram tydliga processer och policy där samverkan mellan kommunerna kring när våld upptäcks tydliggörs.

Att vårdpersonalen journalför skador. Det bör framgå i journalen om personalen misstänker våld även om kvinnan inte bekräftar det.

Att landstinget tillsammans med Socialtjänsten och Kriminalvården samordnar insatser till dem om utövar våld. De som utövar våldet ska utöver att lagföras motiveras att söka hjälp för sitt beteende.

Stockholm den 15 december 2015

Erika Ullberg

Tove Sander

Parvin Araghi

Tara Twana

Rolf Lindell

Victor Harju

Jens Sjöström

Robert Johansson

PROTOKOLLSUTDRAG 6/2016
§ 143

SAMMANTRÄDESDAG
2016-06-21

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -06- 22
Dnr. LS 2015-1506

Justerat Anna Starbrink (L)
Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2016-06-22

§ 143 Yttrande över motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns vård mot kvinnor

HSN 2016-0146

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2015:43 om mäns våld mot kvinnor. I motionen föreslår Erika Ullberg (S) med flera att riktlinjer för arbetet med mäns våld mot kvinnor tas fram, att processer och policys för samverkan tydliggörs, att hälso- och sjukvårdspersonal journalför skador vid misstanke om våldsutsatthet samt att landstinget, tillsammans med socialtjänst och kriminalvård samordnar insatser för personer som utövar våld.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-06-21
Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl.

Yrkanden

1) Ordförande (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2) Dag Larsson (S), Susanne Nordling (MP) och Håkan Jörnehed (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande (L) ställer proposition på de två förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Reservationer

Dag Larsson (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Susanne Nordling (MP) anmäler att MP-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Håkan Jörnehed (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Särskilda uttalanden

Susanne Nordling (MP) lämnar ett särskilt uttalande (bilaga 15).

Vid protokollet/rätt avskrivet intygas
Lykke Ask-Harborg

Expedieras:
Landstingsstyrelsen
Akten

BILAGA 15

Miljöpartiet

Särskilt uttalande
Ärende 17
HSN 2016-0146

Yttrande över motion 2016:2 av Tara Twana (S) och Swapna Sharma (S) om mäns våld mot kvinnor

Miljöpartiet de gröna stödjer motionen och anser att det är viktigt att våldet i nära relationer uppmärksammas, och fångas upp av sjukvårdspersonal.

Med våld i nära relation menas fysiskt, psykiskt, sexuellt och hedersrelaterat våld. Det kan också handla om hot om våld där den utsatte har eller har haft en nära relation till förövaren. NCK, kunskapsbanken, Uppsala universitet, beskriver våld i nära relationer som det våld där den utsatta har en nära relation till och ofta starka emotionella band till förövaren, vilket försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Våldet sker vanligtvis inomhus i offrets egen bostad och ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår.

När man tittar närmare visar både svensk och internationell forskning att grovt och upprepat våld i heterosexuella parrelationer i de flesta fall handlar om mäns våld mot kvinnor. Samtidigt visar undersökningar att även hetero- och homosexuella män utsätts för våld av sina partner och andra familjemedlemmar. Men den vanligaste formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med.

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik från 2010 har anmälningarna av misshandel mot kvinnor ökat med ca 30 % de senaste tio åren. Brottsförebyggande rådet (Brå) har konstaterat att ökningen av anmälda misshandelsbrott samt sexualbrott mot kvinnor och barn delvis beror på en ökad anmälningsbenägenhet, men också på en faktisk ökning under de senaste åren. Samtidigt anmäler en stor andel våldsutsatta aldrig de övergrepp som de utsatts för i den nära relationen, vilket innebär att mörkertalet är stort.

Det finns också studier som rapporterar lika stor utsatthet för relationsvåld för både män och kvinnor. Miljöpartiet anser att det behövs rutiner att ställa frågor om våld till alla som söker sjukvård oavsett kön eller könsidentitet.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-05-10

HSN 2016-0146

Handläggare:
Carina Gyllner Bergmark

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-06-21, P 17

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -06- 22
Dnr LS 2015-1506

Yttrande över motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2015:43 om mäns våld mot kvinnor. I motionen föreslår Erika Ullberg (S) med flera att riktlinjer för arbetet med mäns våld mot kvinnor tas fram, att processer och policys för samverkan tydliggörs, att hälso- och sjukvårdspersonal journalför skador vid misstanke om våldsutsatthet samt att landstinget, tillsammans med socialtjänst och kriminalvård samordnar insatser för personer som utövar våld.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-06-21
Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för barn, unga och förlossningsvård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet

Förvaltningens motivering till förslaget

I Stockholms läns landsting antogs 2005 *Handlingsprogrammet för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor* som 2011 resulterade i ett beslut om att etablera ett *Kunskapscentrum om våld i nära relationer*. Verksamheten startade under 2013 och har som främsta uppdrag att bidra till kompetenshöjande insatser riktade till hälso- och sjukvården i syfte att upptäcka och bemöta personer utsatta för våld av en närstående. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomförde under 2012 – 2013 en tillsyn av hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer som resulterade i att Socialstyrelsen 2014 utkom med föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) för hälso- och sjukvård samt tandvård vad gäller arbetet med våld i nära relationer. Även socialnämndens arbete är inkluderat i föreskrifter och allmänna råd. För hälso- och sjukvårdens del gäller skyldigheten att ha rutiner för samverkan internt och externt, rutiner för orosanmälningar till socialtjänsten när man misstänker att ett barn far illa (14 kap. § 1 Socialtjänstlagen), rutiner för att handlägga patientärenden när det

föreligger skyddade personuppgifter och dokumentera symptom, tecken och åtgärder i patientjournal. Av de allmänna råden framgår det att vårdgivare bör se till att personal i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens verksamheter har kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt att vårdgivare bör avgöra när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård och omvårdnad.

Under 2014 utkom Socialstyrelsen även med två vägledningar för hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer och 2015 publicerades en handbok som stöd i arbetet att omsätta föreskrifter och allmänna råd i praktiken.

En viktig uppgift för Kunskapscentrum om våld i nära relationer är att sprida information om hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens ansvar och möjligheter i förhållande till övergripande riktlinjer och policys som publicerats under senare år. Detta sker främst genom utbildningsinsatser men även via webbplatser (Vårdgivarguiden och Viss.nu) samt i de utvecklingsarbeten och projekt som initieras av hälso- och sjukvården. Ett sådant projekt startar under hösten 2016 och rör dokumentation om våld i nära relationer i patientjournal. Projektet syftar till att ta fram och implementera riktlinjer för dokumentation (sökord och åtgärdskoder samt möjlighet till delvis dold information när patientjournal görs åtkomlig via internet) inom hälso- och sjukvårdens i Stockholms läns landsting. Arbetet beräknas vara klart under senare delen av 2017.

Kunskapscentrum om våld i nära relationer medverkar i ett flertal nätverk både nationellt och regionalt. Ett sådant är Operation Kvinnofrid (OPK) som etablerades för cirka 20 år sedan där flera myndigheter är representerade, bland annat Stockholms läns landsting. År 2014 antog OPK strategin som gäller fram till 2020 med målet att "Ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relation". Inom ramen för Operation Kvinnofrids strategiska mål ansvarar berörda myndigheter i Stockholms län för att:

- allmänheten har kunskap om våld i nära relation och var man kan få stöd,
- bedriva ett aktivt förebyggande arbete i samverkan med idéburen sektor för att motverka våld i nära relationer,
- det finns kunskap inom organisationerna för att kunna identifiera risk för våld i nära relation, utreda behov samt erbjuda insatser,
- kvinnor och män som är utsatta för våld i nära relationer samt barn som upplever våld får de insatser som de har rätt till och har behov av,
- våldsutövare får insatser så att våldsutövandet upphör,
- det för arbetet mot våld i nära relationer finns en tydlig struktur för samverkan inom och mellan berörda myndigheter på individ och strukturell nivå.

Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) framgår att socialnämnden med utgångspunkt i barnets behov bör erbjuda insatser till våldsutövande föräldrar med avsikt att våldet ska upphöra. Detta motsäger inte att hälso- och sjukvård, polismyndighet, kriminalvård och socialtjänst gemensamt och i samverkan driver denna typ av verksamhet. Det finns ett flertal exempel i landet där ovan nämnda myndigheter erbjuder stöd och hjälp till samtliga berörda målgrupper. En sådan verksamhet, *Utväg Skaraborg* finns i Västra Götalandsregionen och arbetar med stöd och behandling av våldsutövare, våldsutsatta och barn som upplevt våld. Man utgår ifrån ett systemteoretiskt perspektiv i arbetet och har funnits i 20 år. Verksamheten arbetar med både gruppbehandling och behandling individuellt och i samverkansavtalet finns utöver socialtjänst och hälso- och sjukvård även kriminalvård, polis och åklagarkammare representerade. Landstinget är huvudman för verksamheten som har sju anställda psykologer och legitimerade terapeuter. Verksamheten framhåller att en av framgångsfaktorerna i arbetet är att samtliga berörda barnen och de vuxna får stöd och behandling parallellt.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Carl-Gustaf Elinder
Avdelningschef